

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

28 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Grzegorz Misiurek

SSN Monika Koba

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 28 marca 2024 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Banku w K.

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z 24 czerwca 2021 r., I ACa 1406/20,

w sprawie z powództwa R.Z. i N.C.

przeciwko Bankowi w K.

o stwierdzenie nieważności uchwał ewentualnie uchylenie uchwał,

1) oddala skargę kasacyjną;

**2) zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 240
(dwieście czterdzieści) zł z odsetkami w wysokości odsetek
ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego,
za czas po upływie tygodnia od doręczenia pozwanemu odpisu
niniejszego orzeczenia.**

Monika Koba

Marta Romańska

Grzegorz Misiurek

A.W.

UZASADNIENIE

Powodowie R.Z. i N.C. wniesli o stwierdzenie nieważności a ewentualnie o uchylenie uchwał zebrania przedstawicieli Banku w K. z 26 czerwca 2018 r.: (1) nr 1/2018 w sprawie przyjęcia regulaminu obrad zebrania przedstawicieli w tym dniu w części, tj. co do: (a) § 5 ust. 5 z załącznikiem nr 1 do regulaminu obrad przedstawicieli pod nazwą „procedura dokonywania ocen odpowiedniości członków Rady Nadzorczej Banku w K.”, (b) § 4 ust. 2 i § 7 z załącznikiem nr 1 do „procedury dokonywania ocen odpowiedniości członków Rady Nadzorczej Banku w K.” pod nazwą „indywidualna ocena kwalifikacji kandydata/członka Rady Nadzorczej Banku w K.” w zakresie części II pkt 1 i 5 z załącznikiem nr 1a do „procedury dokonywania ocen odpowiedniości członków Rady Nadzorczej Banku w K.” pod nazwą „oświadczenie kandydata na członka Rady Nadzorczej Banku w K.” w części 2 pkt 1 i 5; (2) nr 2/2018 w sprawie zatwierdzenia regulaminu wyboru członków Rady Nadzorczej Banku w K. w części, tj. co do § 3 ust. 6 i 7; (3) nr 11/2018 w sprawie wyboru członków Rady Nadzorczej na kadencję 2018-2022 w całości.

Pozwany Bank w K. wniósł o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z 29 maja 2019 r. Sąd Okręgowy w Opolu uchylił uchwały, których dotyczyło żądanie pozwu. Wyrokiem z 29 października 2019 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu uchylił wyrok Sądu Okręgowego z 29 maja 2019 r. i sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Wyrokiem z 30 września 2020 r. Sąd Okręgowy w Opolu (pkt I.1.) stwierdził nieważność uchwały nr 1/2018 zebrania przedstawicieli pozwanego Banku z 26 czerwca 2018 r. w sprawie przyjęcia regulaminu obrad przedstawicieli w Banku w części, tj. co do: - § 5 ust. 5 z załącznikiem nr 1 do regulaminu obrad przedstawicieli Banku w K. pod nazwą „procedura dokonywania oceny odpowiedniości członków Rady Nadzorczej Banku w K.”, - § 4 ust. 2 i § 7 z załącznikiem nr 1 do procedury dokonywania oceny odpowiedniości członków Rady Nadzorczej Banku w K. pod nazwą „indywidualna ocena kwalifikacji kandydata/członka Rady Nadzorczej Banku w K.” w części II pkt 1 i 5 oraz z załącznikiem nr 1a do procedury dokonywania ocen

odpowiedniości członków Rady Nadzorczej Banku w K. pod nazwą „oświadczenie kandydata na członka Rady Nadzorczej Banku w K.” w części 2 pkt 1 i 5; (pkt I.2.) uchwały nr 2/2018 zebrania przedstawicieli Banku w K. z 26 czerwca 2018 r. w sprawie zatwierdzenia regulaminu wyboru członków Rady Nadzorczej Banku w K. w części, tj. co do § 3 ust. 6 i 7; (pkt I.3.) uchwały nr 11/2018 zebrania przedstawicieli Banku w K. z 26 czerwca 2018 r. w sprawie wyboru członków Rady Nadzorczej na kadencję 2018-2022 w całości.

Sąd Okręgowy ustalił, że 26 czerwca 2018 r. u pozwanego odbyło się zebranie przedstawicieli, o którym zawiadomiono kandydatów pismem z 4 czerwca 2018 r. z załączonym porządkiem obrad. W zebraniu uczestniczyło 29 delegatów, którzy wybrali przewodniczącego zebrania, a ten stwierdził prawidłowość jego zwołania i zdolność do podejmowania uchwał oraz odczytał regulamin obrad zebrania, do którego dołączone były zasady dokonywania ocen odpowiedniości członków Rady Nadzorczej z załącznikami. Załączników do regulaminu obrad nie odczytano.

Na zebraniu podjęto m.in. uchwałę nr 1/2018 w sprawie przyjęcia regulaminu obrad oraz nr 2/2018 o zatwierdzeniu regulaminu wyboru członków Rady Nadzorczej pozwanego. Załącznikiem do regulaminu były zasady dokonywania ocen odpowiedniości członków Rady Nadzorczej; załącznik nr 1 do nich to indywidualna ocena kandydata/członka Rady Nadzorczej, a załącznik nr 1a to oświadczenie kandydata na członka Rady Nadzorczej.

§ 5 ust. 5 regulaminu obrad zebrania przedstawicieli pozwanego stanowi, że komisja d.s. odpowiedniości działa zgodnie z procedurą dokonywania ocen odpowiedniości członków Rady Nadzorczej, stanowiącą załącznik nr 1 do regulaminu oraz regulaminem. Członkowie Rady Nadzorczej powinni spełniać kryteria w zakresie wiedzy, wykształcenia i doświadczenia w działalności bankowej.

§ 4 ust. 2 procedury dokonywania ocen odpowiedniości członków Rady Nadzorczej stanowi, że kryteria indywidualnej oceny zawiera załącznik nr 1 do procedury, natomiast § 7, że komisja dokonuje kwalifikacji posługując się arkuszem stanowiącym załącznik nr 1 do procedury.

Indywidualna ocena kwalifikacji kandydata/członka Rady Nadzorczej, stanowiąca załącznik nr 1 do procedury dokonywania ocen odpowiedniości członków

Rady Nadzorczej w części II zawiera kryteria kwalifikacji, w tym co do poziomu i profilu wykształcenia (co najmniej średnie, preferowane ekonomiczne, prawnicze, związane z bankowością), okresu członkostwa w organach nadzorczych lub zarządczych banku lub w innej instytucji finansowej, a w części III podaje kryteria wynikające z art. 129 ust. 3 ustawy z 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz.U. z 2023 r., poz. 1015; dalej – ustawa o biegłych rewidentach). Oświadczenie kandydata na członka Rady Nadzorczej pozwanego stanowi załącznik nr 1a do procedury dokonywania ocen odpowiedniości członków Rady Nadzorczej, a postanowienia o kwalifikacjach członków są w nim częściowo powtórzone.

Regulamin wyboru członków Rady Nadzorczej pozwanego w § 3 ust. 6 stanowi, że w skład Rady Nadzorczej na kadencję 2018-2022 nie mogą wejść osoby będące w Radzie Nadzorczej pozwanego więcej niż 3 kadencje (12 lat), w § 3 ust. 7, że kandydaci na członków Rady Nadzorczej powinni spełniać wymagania zgodne z wytycznymi w procedurze dokonywania ocen odpowiedniości członków Rady Nadzorczej.

§ 3 ust. 1 regulaminu stanowi, że zebranie przedstawicieli dokonuje wyboru 7 członków Rady Nadzorczej na kadencję 2018-2022, a w przypadku braku kandydatów spełniających określone kryteria może wybrać 6 lub 5 członków. Według § 3 ust. 2 regulaminu, skład Rady Nadzorczej stosownie do ustawy o biegłych rewidentach powinien umożliwić utworzenie komitetu audytu, w którym co najmniej połowa członków powinna spełniać kryterium niezależności. W skład Rady Nadzorczej na kadencję 2018-2022 nie mogą wchodzić osoby będące w Radzie Nadzorczej pozwanego więcej niż 3 kadencje, czyli 12 lat. Według § 3 ust. 6 regulaminu kandydaci do Rady Nadzorczej powinni spełniać wymagania zgodne z wytycznymi zawartymi w procedurze dokonywania ocen odpowiedniości członków Rady Nadzorczej, tj. przedłożyć komisji d.s. odpowiedniości oświadczenie stanowiące załącznik nr 1a do procedury dokonywania ocen odpowiedniości członków Rady Nadzorczej.

W trakcie zebrania przeprowadzono wybory członków Rady Nadzorczej. Zgłoszono 14 kandydatur, w tym powodów. Kandydaci, którzy zgodzili się na

kandydowanie wypełnili oświadczenia - załączniki do procedury dokonywania ocen odpowiedniości, poddane następnie indywidualnej ocenie przez komisję d.s. odpowiedniości. Komisja nie dopuściła powodów do kandydowania w wyborach z uzasadnieniem, że każdy z nich działał w Radzie Nadzorczej więcej niż 12 lat, a więc nie spełniają wymogów regulaminu. Do wyborów zostało dopuszczonych 7 kandydatów i wszyscy oni zostali wybrani na członków Rady Nadzorczej. Zgromadzenie przedstawicieli pozwanego podjęło w tej sprawie uchwałę nr 11/2018, którą stwierdziło, że członkami Rady Nadzorczej zostali wybrani: R.D., H.J., P.M., A.P., K.R., M.B., H.S. Uchwałę podjęto w głosowaniu jawnym.

Statut pozwanego, zatwierdzony przez zebranie przedstawicieli 26 czerwca 2008 r., z dalszymi zmianami, w dziale III Członkowie, ich prawa i obowiązki w § 6 pkt 1, stanowi, że członkowie mają prawo: 1) brać udział w walnych zgromadzeniach przedstawicieli i zebraniach grup członkowskich, 2) wybierać i być wybieranymi do organów Banku na zasadach określonych w statucie, 3) otrzymać odpis statutu i regulaminów, zaznajomić się z uchwałami organów Banku, protokołami lustracji, rocznymi sprawozdaniami finansowymi, umowami zawieranymi przez Bank z osobami trzecimi, 4) uczestniczyć w podziale nadwyżki bilansowej w formie oprocentowania kwot wpłaconych na udziały, 5) przeglądać rejestr członków, 6) oceniać działalność Banku, zgłaszać wnioski jego dotyczące i żądać informacji o sposobie ich załatwienia. Członkowie mają równe prawa bez względu na ilość posiadanych udziałów.

Powód R.Z., z zawodu inżynier ekonomista, był członkiem Rady Nadzorczej pozwanego 3 kadencji (w latach 2002 - 2014), powód N.C., z zawodu rolnik - mechanizator, wykształcenie zawodowe, był członkiem Rady Nadzorczej pozwanego przez 5 kadencji (w latach 1998 - 2018).

Sąd Okręgowy ocenił, że w razie zbiegu podstaw zaskarżenia uchwał z art. 42 § 2 i z art. 42 § 3 ustawy z 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz.U. z 2024 r., poz. 593; dalej - pr. spółdz.) w pierwszej kolejności bierze się pod uwagę nieważność będącą wynikiem sprzeczności uchwały z ustawą. Źródłem interesu prawnego (art. 189 k.p.c.) w ustaleniu nieważności uchwały jest stosunek członkostwa w spółdzielni. Powodowie mają zatem legitymację czynną w sprawie,

a zarzucane przez nich naruszenie praw członkowskich sprowadza się do pozbawienia ich możliwości kandydowania do Rady Nadzorczej pozwanego. Skoro powodowie byli wybierani do składu Rady Nadzorczej 3 i 4 razy, to spełniają wymagania ogólne stawiane przez pozwanego kandydatom na członków tego organu. Ocenivszy przytoczone przepisy prawa spółdzielczego i statutu pozwanego, Sąd Okręgowy stwierdził, że brak było podstaw do stawiania kandydatom na członków do Rady Nadzorczej dodatkowych wymagań, od których uzależniona została możliwość kandydowania w wyborach do Rady Nadzorczej na kadencję 2018-2022.

Jako błędne Sąd Okręgowy ocenił stanowisko pozwanego, że komitet audytu musi być utworzony w ramach rady nadzorczej banku spółdzielczego. Osiągnięcie celów wyznaczonych przez art. 128 ustawy o biegłych rewidentach mogło nastąpić przy użyciu takich środków, które by nie prowadziły do ograniczenia biernego prawa wyborczego powodów. Skoro pozwany nie zmienił uregulowań statutowych, to doraźne wprowadzenie dodatkowych wymagań, jakim mieli odpowiadać kandydaci do Rady Nadzorczej pozwanego na kadencję 2018-2022, ograniczających bierne prawo wyborcze powodów, naruszało ich prawa jako członków banku spółdzielczego.

Wyrokiem z 24 czerwca 2021 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu zmienił wyrok Sądu Okręgowego z 30 września 2020 r. w pkt I.1. w ten sposób, że oddalił powództwo w części dotyczącej uchwały nr 1/2018 r. zebrania przedstawicieli pozwanego z 26 czerwca 2018 r., a w pozostałym zakresie oddalił apelację pozwanego od tego wyroku.

Sąd Apelacyjny zaakceptował ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, a ocenę prawną sprawy podzielił w części. Przytoczył obowiązujące od 21 czerwca 2017 r. art. 1 pkt 6, art. 2 ust. 1 pkt 9 lit. b i art. 128 ust. 1 ustawy o biegłych rewidentach, w świetle których banki spółdzielcze zostały uznane za jednostki zainteresowania publicznego, o których mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 537/2014 z 16 kwietnia 2014 r. w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek interesu publicznego, uchylającym decyzję Komisji 2005/909/WE (Dz.Urz.UE.L.158

z 27.05.2014, s. 77 oraz Dz.Urz.U.E.L.170 z 11.06.2014, s. 66; dalej – rozporządzenie nr 537/2014). W takich jednostkach działa komitet audytu, będący komitetem do spraw audytu, o jakim mowa w rozporządzeniu nr 537/2014, a członkowie komitetu audytu są powoływani przez radę nadzorczą lub inny organ nadzorczy lub kontrolny spośród członków tego organu. Według art. 128 ust. 4 pkt 1 ustawy o biegłych rewidentach pełnienie funkcji komitetu audytu w banku spółdzielczym w celu wykonywania obowiązków komitetu audytu określonych w tej ustawie, ustawie z 29 września 1994 r. o rachunkowości i rozporządzeniu nr 537/2014 może zostać powierzone radzie nadzorczej lub innemu organowi nadzorczemu lub kontrolnemu tej jednostki.

Art. 129 ust. 1 ustawy o biegłych rewidentach stanowi, że w skład komitetu audytu wchodzi przynajmniej 3 członków, a przynajmniej jeden członek komitetu audytu posiada wiedzę i umiejętności w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych. Natomiast według art. 129 ust. 3 pkt 8 ustawy o biegłych rewidentach większość członków komitetu audytu, w tym jego przewodniczący, jest niezależna od danej jednostki zainteresowania publicznego, przy czym uznaje się w szczególności, że członek komitetu audytu jest niezależny od danej jednostki zainteresowania publicznego, jeżeli nie jest członkiem rady nadzorczej lub innego organu nadzorczego lub kontrolnego jednostki dłużej niż 12 lat.

Po wejściu w życie ustawy o biegłych rewidentach, tj. od 21 czerwca 2017 r., do 26 czerwca 2018 r., czyli do dnia odbycia zebrania przedstawicieli pozwanego, pozwany nie dokonał zmiany statutu w sposób prowadzący do zamieszczenia w nim postanowień regulujących tworzenie i funkcjonowanie komitetu audytu. Według art. 35 § 3 w zw. z art. 35 § 1 pkt 1-4 pr. spółdz. statut spółdzielni może przewidywać powołanie innych organów niż walne zgromadzenie (zebranie przedstawicieli), rada nadzorcza, zarząd, zebrania grup członkowskich. Komitet audytu mógłby być kolejnym organem pozwanego, ustanowionym w statucie. Skoro pozwany nie przyjął takiej regulacji statutowej, to funkcje komitetu audytu wykonuje rada nadzorcza, jak o tym stanowi art. 128 ust. 4 ustawy o biegłych rewidentach. Licniejszy skład osobowy Rady Nadzorczej pozwanego pozwala na wyłonienie komitetu audytu spośród jej członków, w ilości co najmniej 3 spełniających wymagania ustawowe, co powinno być statutowo unormowane. Pozwany, zamiast dokonać odpowiednich

zmian w statucie, uregulował kwestię powołania i obsadzenia komitetu audytu w regulaminie obrad zebrania przedstawicieli z 26 czerwca 2018 r. oraz regulaminie wyboru Rady Nadzorczej.

Postanowienia § 3 ust. 6 i 7 regulaminu przyjętego uchwałą nr 2/2018 wprowadzają niedopuszczalne ograniczenia biernego prawa wyborczego do Rady Nadzorczej pozwanego. Według art. 5 ust. 1 pkt 7 pr. spółdz. zasady i tryb wyboru oraz odwoływania członków organów spółdzielni należą do obligatoryjnych elementów statutu spółdzielni. Zgodnie z art. 45 § 1 pr. spółdz. rada nadzorcza składa się co najmniej z trzech członków wybranych stosownie do postanowień statutu przez walne zgromadzenie, zebranie przedstawicieli lub zebrania grup członkowskich. Ograniczenia dotyczące kandydowania w wyborach na członków rady nadzorczej, w szczególności ograniczenia czasowe, ustanowienie limitu kadencji lub wymogu przerwy pomiędzy kolejnymi kadencjami mogą zostać ustanowione wyłącznie na mocy postanowień statutu. Regulamin wyboru rady nadzorczej odnosi się do kwestii organizacyjno-porządkowych, takich jak tryb zgłaszania kandydatur, ich omawiania, oddawania głosów, ich liczenia, składu i wyboru komisji skrutacyjnej. Regulamin nie może być sprzeczny z przepisami ustawy i ze statutem spółdzielni, może jedynie te przepisy rozwijać i zawierać regulacje bardziej szczegółowe.

Ustawa o biegłych rewidentach nie przewiduje wyłączenia od udziału w radzie nadzorczej pełniącej funkcję komitetu audytu osób, które zajmowały stanowisko członka rady nadzorczej co najmniej 12 lat, a jedynie limitują liczbę takich osób w składzie rady nadzorczej, gdyż zgodnie z art. 129 ust. 3 ustawy o biegłych rewidentach niezależnymi powinni być członkowie komitetu audytu tworzący większość tego gremium. W Radzie Nadzorczej pozwanego, mającej w kadencji 2018-2022 składać się z 7 członków, co najmniej 4 członków powinno spełniać przewidziane w art. 129 ust. 3 ustawy o biegłych rewidentach kryteria niezależności, co nie wyklucza dokonania wyboru do rady nadzorczej 3 członków niespełniających takich kryteriów. Zgromadzenie przedstawicieli pozwanego – nie dokonując stosownej modyfikacji statutu – wprowadziło kryteria wykluczające udział w wyborach w regulaminie wyboru Rady Nadzorczej i to na jedną kadencję tego organu.

Zakwestionowane przez powodów postanowienia § 3 ust. 6 i 7 uchwały nr 2/2018 jako ograniczające bierne prawo wyborcze członków spółdzielni są sprzeczne przede wszystkim z zasadą równego traktowania (art. 18 § 1 pr. spółdz.), a także prawem członka spółdzielni do wybierania i bycia wybranym do organów spółdzielni (art. 18 § 2 pkt 2 pr. spółdz.); są również sprzeczne z przepisami art. 128 ust. 4 i 129 ust. 3 ustawy o biegłych rewidentach.

Kandydatury obu powodów w ogóle nie zostały poddane pod głosowanie. Sporządzone przez komisję ds. odpowiedniości oceny kandydatów przy wykorzystaniu formularzy stanowiących załączniki nr 1 i 1a do uchwały nr 1/2018 nie mogły stanowić żadnej wstępnej selekcji kandydatów, poprzedzającej przystąpienie do głosowania. Zebranie przez tę komisję danych dotyczących kandydatów, w szczególności pochodzących z ich oświadczeń, powinno służyć jedynie uporządkowaniu i przygotowaniu wyborów przez zestawienie kwalifikacji kandydatów oraz ewentualnych przeszkód w wyłonieniu większości Rady Nadzorczej, będącej jednocześnie komitetem audytu. W stosunku do obu powodów komisja sporządziła stosowne zestawienia, w których wskazała na spełnianie lub niespełnianie kryteriów dotyczących reputacji, kwalifikacji oraz kryteriów niezależności w rozumieniu ustawy o biegłych rewidentach. Okres członkostwa w Radzie Nadzorczej komisja oceniła jako przesłankę prowadzącą do negatywnego wyniku weryfikacji. Na podstawie wyników oceny dokonanej przez komisję ds. odpowiedniości komisja wyborczo-skrutacyjna sporządziła karty do głosowania, na których powodowie nie zostali ujęci. Ten sam protokół sugeruje jednak, że pięciu kandydatów spełniało kryterium niezależności, zaś dwóch nie, czyli wybór „mieszanego” składu Rady Nadzorczej był możliwy.

Uchwała nr 11/2018 stanowi o wyborze siedmioosobowej Rady Nadzorczej, a nie poszczególnych jej członków. Tymczasem głosowania w sprawach osobowych, tj. w sprawie powołania i odwołania członków zarządu, członków rady nadzorczej lub likwidatorów, podobnie jak udzielenia im absolutorium, powinny być przeprowadzane w sposób indywidualny, odrębnie w stosunku do każdego kandydata. Na konieczność wyboru i odwoływania członków organów spółdzielni, a nie organów w całości, wskazują art. 5 § 1 pkt 7, art. 35 § 3, art. 45 § 1, art. 49 § 2 pr. spółdz. Każdy członek Rady Nadzorczej pozwanego powinien być zatem wybrany do tego

organu odrębną uchwałą.

Z powyższych względów uchwały nr 2/2018 w § 3 ust. 6 i 7 oraz nr 11/2018 w całości, wobec ich sprzeczności z ustawą, dotknięte są nieważnością przewidzianą w art. 42 § 2 pr. spółdz.

Brak jest podstaw do kwestionowania uchwały nr 1/2018. Samo ustanowienie komisji ds. odpowiedniości i powierzenie jej weryfikacji kandydatów pod kątem spełnienia przez nich wymagań formalnych oraz kwalifikacji kandydowania nie jest ani sprzeczne z ustawą (art. 42 § 2 pr. spółdz.), ani też nie narusza postanowień statutu, zasad prawidłowej gospodarki, interesu spółdzielni lub jej członków (art. 42 § 3 pr. spółdz.).

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego z 24 czerwca 2021 r. dotyczącej rozstrzygnięcia oddalającego jego apelację od wyroku Sądu Okręgowego, pozwany zarzucił, że orzeczenie to zostało wydane z naruszeniem prawa materialnego, tj.: - art. 18 § 1, art. 18 § 2 pkt 2, art. 45 § 2 w zw. z art. 5 ust. 1 pkt 7 pr. spółdz. oraz w zw. z art. 128 ust. 4 i 5 oraz art. 129 ust. 1 i ust. 3 pkt 8 ustawy o biegłych rewidentach przez ich niewłaściwe zastosowanie i ocenę, że uchwały zebrania przedstawicieli pozwanego z 26 czerwca 2018 r. nr 2/2018 w § 3 ust. 6 i 7 oraz nr 11/2018 w całości są niezgodne z tymi przepisami prawa; - art. 129 ust. 1 i ust. 3 pkt 8 ustawy o biegłych rewidentach przez przyjęcie, że ograniczenia dotyczące kandydatów na członków rady nadzorczej, w szczególności ograniczenia czasowe, ustanowienie limitu kadencji lub wymogów przerwy pomiędzy kolejnymi kadencjami mogą zostać ustanowione wyłącznie na mocy postanowień statutu, podczas gdy ograniczenia dotyczące kandydatów na członków rady nadzorczej mogą wynikać z powszechnie obowiązujących przepisów prawa, które będą miały zastosowanie pomimo braku odpowiednich zapisów w statucie, bez względu na podjęcie lub niepodjęcie uchwały przez zebranie przedstawicieli banku spółdzielczego, co sprawia, że uchwały nr 2/2018 i 11/2018 zebrania przedstawicieli pozwanego z 26 czerwca 2018 r. są zgodne z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa; - art. 35 § 3, art. 44 w zw. z § 1 pkt 1-4 pr. spółdz. w zw. z art. 20a, art. 22 ust. 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (Dz.U. z 2023 r., poz. 2488; dalej – pr. bank.) przez przyjęcie, że statut pozwanego może przewidywać

powołanie innych organów niż walne zgromadzenie (zebranie przedstawicieli), rada nadzorcza, zarząd, zebrania grup członkowskich, w związku z czym komitet audytu mógłby być kolejnym organem strony pozwanej ustanowionym w statucie, podczas gdy w bankach spółdzielczych nie ma prawnej możliwości powołania innego niż rada nadzorcza organu nadzorczego lub kontrolnego, z którego można wyłonić komitet audytu lub powierzyć mu funkcje komitetu audytu.

Pozwany wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tej części Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Bank spółdzielczy to bank działający w formie organizacyjnej spółdzielni. Z uwagi jednak na przedmiot działalności, do takiego banku mają zastosowanie przepisy prawa bankowego i ustawy z 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz.U. z 2024 r., poz. 352; dalej – u.f.b.s.), a prawo spółdzielcze uzupełniająco, w zakresie, w jakim nie pozostaje z nimi w sprzeczności (art. 2 pkt 1 u.f.b.s.). Powołany w skardze kasacyjnej pozwanego art. 20a pr. bank. stanowi o odpowiednim zastosowaniu do banku spółdzielczego art. 22-22b i art. 22d pr. bank. Przepisy te dotyczą organów banku – rady nadzorczej i zarządu. W art. 22 ust. 1 pr. bank. ustawodawca określił rolę rady nadzorczej banku jako kolegialnego organu nadzoru w banku spółdzielczym, a jej skład jako liczący co najmniej pięciu członków będących osobami fizycznymi. W art. 35 § 1 pr. spółdz. ustawodawca wymienił te organy jako organy spółdzielni, stanowiąc zarazem, że organami spółdzielni są też walne zgromadzenie (zebranie przedstawicieli). Takie organy działają w pozwanym Banku. Art. 35 § 3 pr. spółdz. dopuszcza możliwość powołania w spółdzielni statutowo także innych organów składających się z członków spółdzielni. Pozwany takich organów statutowo nie powołał, co w okolicznościach faktycznych sprawy czyni bezprzedmiotowymi rozważania, czy zastosowanie art. 35 § 3 pr. spółdz. jest możliwe w banku spółdzielczym i czy przepis ten może być wykorzystany jako podstawa do powołania komitetu audytu nie w strukturach rady nadzorczej, lecz obok niej, jako samodzielnego organu banku spółdzielczego.

Sądy obu instancji trafnie przytoczyły przepisy obligujące m.in. banki

spółdzielcze do utworzenia w ich strukturach komitetów audytu. Z art. 128 ust. 4 pkt 1 ustawy o biegłych rewidentach niewątpliwie wynika, że pełnienie funkcji komitetu audytu w banku spółdzielczym może być powierzone radzie nadzorczej i tak też pozwany zamierzał zorganizować komitet działający w jego strukturach. Co do zasady, przedsięwzięcie to powinno być przeprowadzone po stosownej zmianie statutu pozwanego, w którym znalazłyby się postanowienia określające sposób, w jaki pozwany wykona obowiązki nałożone przez ustawodawcę – w nawiązaniu do rozporządzenia nr 537/2014 – w obowiązujących od 21 czerwca 2017 r. art. 1 pkt 6, art. 2 ust. 1 pkt 9 lit. b i art. 128 ust. 1 ustawy o biegłych rewidentach, ale też określi liczebność komitetu audytu, który w świetle art. 129 ust. 1 ustawy o biegłych rewidentach mógł liczyć przynajmniej 3 członków, oraz zasady ich wyłonienia spośród członków banku spółdzielczego. W uregulowaniach statutowych pozwanego mogły znaleźć się postanowienia, które by określały wyższą liczbę członków komitetu audytu niż minimalna wymagana przez ustawę. Takie podniesienie liczby członków komitetu audytu, przy uwzględnieniu szczególnych wymagań stawianych przez ustawodawcę w art. 129 ust. 1 i 3 ustawy o biegłych rewidentach osobom, które mają wchodzić w skład komitetu, ograniczyłoby krąg członków banku spółdzielczego spełniających warunki pozwalające na kandydowanie do rady nadzorczej, w strukturach której ma działać komitet. Związanie członków spółdzielni postanowieniami statutowymi sprawiłoby, że członkowie niespełniający przewidzianych przez ustawę wymagań stawianych członkom komitetu audytu, mocą statutu rozciągniętych na wszystkich lub większość kandydatów do rady nadzorczej, musieliby zaakceptować brak po ich stronie przymiotów warunkujących korzystanie z biernego prawa wyborczego do tego organu. W takich warunkach zróżnicowanie statusu członków spółdzielni należałoby ocenić jako dopuszczalne i nie prowadzące do naruszenia art. 18 § 1 pr. spółdz.

Pozwany nie przeprowadził jednak procedury zmiany statutu, a działania mające dostosowywać jego strukturę organizacyjną do wymagań określonych w art. 128 i art. 129 ustawy o biegłych rewidentach sprowadził do takiego przeprowadzenia wyborów do rady nadzorczej na kadencję 2018-2022, które by zapewniło w jej składzie udział osób spełniających wymagania określone w art. 129 ust. 1 i 3 ustawy o biegłych rewidentach, co pozwoliłoby utworzyć w niej wymagany przez

ustawodawcę komitet. Ma wprowadzić rację pozwaną, że ograniczenia dotyczące kandydatów na członków rady nadzorczej, w szczególności ograniczenia czasowe, ustanowienie limitu kadencji lub wymogów przerwy pomiędzy kolejnymi kadencjami mogą wynikać nie tylko z postanowień statutowych, lecz i z powszechnie obowiązujących przepisów prawa, które będą miały zastosowanie pomimo braku odpowiednich postanowień w statucie, lecz jeżeli bank spółdzielczy nie dostosuje rozwiązań statutowych do takich powszechnie obowiązujących przepisów prawa i nie wyznaczy w statucie zasad ich oddziaływania na sytuację prawną członków, to trzeba przyjąć, że te uregulowania ustawowe muszą być stosowane w sposób możliwie najmniej ograniczający prawa członków banku spółdzielczego, w tym i prawa gwarantowane przez art. 18 ust. 2 pkt 2 pr. spółdz. Oznacza to, że skoro rada nadzorcza pozwanego na kadencję 2018-2022 miała liczyć 7 członków, to było możliwe jej powołanie zgodnie z art. 129 ust. 1 ustawy o biegłych rewidentach i z najmniejszym ograniczeniem biernego prawa wyborczego członków. Zasady wyboru członków Rady Nadzorczej pełniącej funkcję komitetu audytu powinny być tak ukształtowane, aby zapewniały wymaganie niezależności po stronie minimalnej liczby jej członków tworzących komitet audytu, nie zaś w stosunku do wszystkich kandydatów na jej członków. Wybory do Rady Nadzorczej mogły być przeprowadzone choćby w dwóch turach, z wyłonieniem w pierwszej osób spełniających kryteria członków komitetu audytu i w drugiej, uzupełniającej – pozostałych członków Rady Nadzorczej. Nie zachodziła żadna przeszkoda, przede wszystkim natury organizacyjnej, do dokonania wyboru co najmniej 4 członków Rady Nadzorczej spełniających kryterium niezależności oraz co najwyżej 3 członków niespełniających tego kryterium, nie wykluczając ponownego wyboru powodów czy choćby tylko jednego z nich do Rady Nadzorczej. Przy indywidualnym głosowaniu każdej kandydatury po osiągnięciu stosownej większości głosów za tymi kandydaturami, możliwe było właściwe i zgodne z przywołanymi przepisami wyłonienie składu Rady Nadzorczej, przy takiej wykładni przepisów art. 128 i 129 ustawy o biegłych rewidentach, która by uwzględniała także postanowienia art. 18 § 1, art. 18 § 2 pkt 2, art. 45 § 2 w zw. z art. 5 ust. 1 pkt 7 pr. spółdz.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oraz – co do kosztów postępowania – art. 98 § 1 i 3, art. 108 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹

k.p.c., orzeczono jak w sentencji.

A.W.

[ms]

Monika Koba

Marta Romańska

Grzegorz Misiurek